

Juryrapport Van der Knaap 2015

Economische en sociale geografie in brede zin, alsmede op het terrein van de stedelijke en regionale economie

De jury heeft besloten de prijs toe te kennen aan **Dr. H.R.A. (Hans) Koster** voor het proefschrift getiteld *The Internal structure of Cities, the economics of Agglomeration, Amenities and Accessibility* (Vrije Universiteit Amsterdam, maart 2013).

Dit proefschrift gaat in op de rol van agglomeratievoordelen, voorzieningen en toegankelijkheid in de ruimtelijke organisatie van de interne structuur van steden. Dat agglomeratievoordelen hierbij van belang zijn, is al in 1890 door Marshall opgemerkt. Sinds die tijd heeft dit vraagstuk veel wetenschappers, waaronder geografen en stedelijk economen bezig gehouden. Het begrip agglomeratievoordelen bleek een weerbarstig begrip te zijn. Niet alleen om dit empirisch te onderzoeken, maar ook de vraag op welke ruimtelijke schaal deze voordelen nu van belang zijn en in welke mate. Stedelijke economische modellen munten uit door hun eenvoud voor wat betreft de ruimtelijke interne structuur van een stad. Deze modellen gaan veelal uit van een centraal gelegen centrum en homogene zones van ruimtegebruik daaromheen. Een beeld dat slecht aansluit bij de huidige stad.

Dit proefschrift levert een vernieuwende bijdrage aan het operationaliseren van het begrip agglomeratievoordelen alsook aan de conceptuele ontwikkeling hiervan en wel op twee manieren. In het onderzoek wordt onderscheid gemaakt naar twee groepen gebruikers, namelijk bedrijven (deel 1) en huishoudens (deel 2). Deze worden zowel afzonderlijk als in samenhang onderzocht, hierbij wordt het uitgangspunt van homogene zones van grondgebruik losgelaten en kan dus de invloed van functiemenging en heterogene vormen van grondgebruik onderzocht worden.

Het onderzoek beperkt zich niet tot één ruimtelijke schaal, maar analyseert de rol van agglomeratievoordelen op verschillende schaalniveaus, namelijk op stadsniveau (Rotterdam), de Randstad en voor Nederland als geheel. Vernieuwend is het onderzoek op het laagste schaalniveau, dat van de kantoorgebouwen zelf. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het mogelijk optreden van agglomeratievoordelen binnen extreem hoge kantoorgebouwen in samenhang met hun "landmark" functie. Uit het onderzoek komt naar voren dat er een meetbaar verband is tussen de hoogte van het gebouw en de huur/koop prijs die bedrijven bereid zijn meer te betalen. Voor elke 10 meter hoger blijkt dit een factor 4,2 te zijn.

Oorspronkelijk worden agglomeratievoordelen altijd gekoppeld aan de clustering van de maakindustrie. Een nieuw element in dit proefschrift is de aandacht voor de betekenis van de dienstensector in dit verband en in het bijzonder de rol die kantoren van multinationale ondernemingen spelen. Uit het onderzoek komt naar voren dat bestaande bedrijven in de kennisintensieve dienstensector veelal clusteren in de nabijheid van deze kantoren, maar ook dat er nieuwe vestigingen in de nabijheid ontstaan. De rol van toegankelijkheid is het derde aspect. De invloed van de bouw van stations om de toegankelijkheid van de stad te vergroten, blijkt maar een verwaarloosbaar effect op de grondprijzen in de omgeving van het station te hebben. Dit in tegenstelling tot wat veelal beweerd wordt.

Een sterk punt in dit onderzoek is dat binnen dezelfde analyse gebruikt gemaakt wordt van diverse bronnen van microdata, op bedrijfs- en huishoudenniveau. Deze data bevatten o.a. informatie over de exacte locatie en de functie op die locatie alsook over de grondprijzen. De laatste worden bepaald worden op basis van de transacties, die de afgelopen 10 jaar hebben plaatsgevonden. De semi-parametrische econometrische modellen, die hiervoor gebruikt worden zijn relatief nieuw in dit veld van stedelijk onderzoek. Ze maken het mogelijk om enerzijds de analyse met microgegevens te kunnen uitvoeren. Anderzijds worden een aantal identificatievraagstukken hiermee goed opgelost, zoals de invloed van niet waargenomen variabelen, de heterogeniteit in de voorkeuren van huishoudens en ondernemingen, alsook het vraagstuk van de ruimtelijke aggregatie. Het hele proefschrift beslaat negen empirische hoofdstukken, waarvan er vier betrekking hebben op ondernemingen en vijf op huishoudens.

Ter afsluiting mag niet onvermeld blijven dat de prijswinnaar al veelvuldig in de beste journals in zijn vakgebied heeft gepubliceerd, wat een prestatie op zich is.

Prof. dr. R.A. Boschma
Prof. dr. G.A. van der Knaap
Mevrouw Prof. dr. C.H. Mulder

De juryvergadering vond plaats op 28 augustus 2015 en werd voorgezeten door Mevr. Mr. M.E. Bierman-Beukema toe Water (oud-bestuurslid). Naast de voorzitter en de drie hierboven genoemde juryleden waren tevens aanwezig Prof. mr. A. Soeteman (wetenschappelijk secretaris) en Mevr. Drs. S. van Manen (secretaris, notulen).